

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

РеВ 2570/2020
24.06.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Ђорђе Трифуновић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије-Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво из Београда, ради накнаде материјалне штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2134/16 од 25.09.2017. године, у седници већа одржаној дана 24.06.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца, па **СЕ УКИДА** пресуда Апелационог суда у Београду Гж 2134/16 од 25.09.2017. године и предмет **ВРАЋА** том суду на поновно одлучивање.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 72923/10 од 10.11.2015. године, обавезана је тужена Република Србија-Министарство одбране да тужиоцу АА исплати на име накнаде материјалне штете због изгубљене зараде за период од 18.09.1994. године до 01.03.2015. године износ од 4.989.350,34 динара (став 1. изреке) и на име месечне ренте због битног и трајног умањења радне способности да плаћа месечно износ од 21.374,50 динара, сваког 1-ог до 20-ог у месецу за претходни месец, почев од 01.03.2015. године па убудуће док за то постоје законски услови, са законском затезном каматом почев од 20-ог у месецу за претходни месец (став 2. изреке) и да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.058.146,00 динара (став 3. изреке).

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 2134/16 од 25.09.2017. године године, преиначена је наведена првостепена пресуда и у целости су као неосновани одбијени наведени тужбени захтеви тужиоца, као и захтев тужиоца за накнаду трошкова првостепеног поступка. Одбијен је и захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 361. став 1. ЗПП учињене у поступку пред другостепеним судом и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 399. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ бр. 125/04 и 111/09), који се у конкретном случају примењује на основу члана 506. став 1. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ бр. 72/11... 18/20), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија основана. Побијана одлука је донета уз погрешну примену материјалног права.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац АА рођен ...1966. године, као малолетно лице тешко је повређен ...1980. године при експлозији тромблонске кумулативне mine, која је након вежбе гађања остала на стрелишту ...-ВП ..., а његов брат је смртно страдао. Тужилац је задобио експлозивне ране на више места у пределу лица, у пределу врата, десне половине грудног коша, десне надлактице и у пределу обе потколенице, отворен прелом десне надлактне кости, излив крви у стакластом телу и коњуктиви левог ока. Болнички је лечен више месеци, уз стављен гипс на десну руку, предузете хируршке захвате обраде и ушивања рана, трансплантације коже и у мају 1980. године оперативан захват којим је тужиоцу извађена десна очна јабучица у целини и урађен магнетни имплантант. Држава је исплатила накнаду нематеријалне штете његовим родитељима у вансудском поступку 1982. године, док накнада материјалне штете на име умањења радне способности тужиоца није исплаћена са образложењем да је тужилац малолетан и неспособан за привређивање. У акту Војног тужилаштва у Сплиту Ктн бр.9/80 дато је обавештење оцу тужиоца да је у евиденцију непознатих извршилаца стављен предмет против непознатог починиоца кривичног дела тешко дело против опште сигурности људи и имовине из чл. 177 став 5. у вези чл. 175 став 3. КЗ СР БиХ поводом експлозије тромбломске mine 26.01.1980. године од које је смртно страдао његов син ББ и тешко повређен син АА (овде тужилац) јер није могло бити утврђено ко је одговорно лице-руковалац гађања је оставило неексплодирану мину на полигону. Исплатом накнаде нематеријалне штете од стране државе, признат је основ њене одговорности за штету проузроковану од експлозије војне mine, заснован на члану 218. тада важећег Закона о служби у оружаним снагама. Са својством оштећеног, тужилац у овом поступку потражује накнаду изгубљене зараде и ренту, због умањене радне способности услед последица проистеклих из штетног догађаја.

Утврђене су чињенице да је тужилац после завршеног лечења, почев од школске 1981/1982 похађао средњу ... школу, четири разреда узастопно, од којих је три успешно завршио, четврти разред није завршио са успехом, а ни поновио, дакле школовање окончао у 1985. године. Тужиоцу је решењем од 15.03.1989. године признат статус цивилне жртве рата са телесним оштећењем од 70% - 5. група инвалидности и по том основу остварује право на цивилну инвалиднину у месечном износу од 35% од просечне месечне плате у Републици Српској. Од 1992. године пријављен је као незапослено лице, као нискоквалификовани радник али никада није нашао запослење.

Путем вештачења је утврђено да је код тужиоца због заосталих последица повређивања дошло до умањења радне способности и да оно износи 50%, имајући у виду описана оштећења и трајна ограничења. Није спорно да са ортопедске стране због заосталих ограничења у покретима екстремитета, врата и рамена, код тужиоца постоји умањена прецизност функције десне шаке, слабији стисак десне шаке у песници, смањена толеранција на сва тешка физичка оптерећења и напрезања која би

укључивала десну руку. Такође, није спорно да је тужиоцу видна способност умањена за 30% трајно, тужилац је монокулис (оперативно му је извађено десно око) и може да ради само послове на којима није потребан бинокуларни вид. Са психолошког аспекта код тужиоца постоји средње тешка нарушена способност сложене визуелне организације и синтезе. Ова оштећења су коначан облик попримила након завршетка лечења тужиоца, годину дана од повређивања, дакле још у доба његовог малолетства. Спорно се везује за неуролошко обољење посттрауматске епилепсије, манифестно код тужиоца по повременим кризама свести, поменуто у медицинској документацији и разматрано од стране нижестепених судови у склопу истакнутог приговора застарелости.

Првостепени суд је пошао од тога да је тужилац у време повређивања имао свега 13 година и да је за обим штете сазнао када је постао пунолетан, а да је најраније у 1997. години могао сазнати за посттрауматску епилепсију као последицу повређивања од које се и даље лечи, па је оценио да приговор застарелости није основан имајући у виду да је тужба поднета у септембру 1997. године. Утврђено је да се тужилац претходно обраћао туженој захтевима за обештећење ван спора, 24.12.1994. године и 22.05.1996. године, пре подношња тужбе у овом поступку. На основу чињеничног стања које је утврдио, првостепени суд је применом материјалног права из члана 376., члана 185. став 1., члана 188 став 1., члана 189 став 1. и став 3. члана 190., члана 193, члана 195 став 2. Закона о облигационим односима, оценио основаним тужбени захтев за накнаду штете и по основу и по висини.

Другостепени суд није прихватио оцене и закључке првостепеног суда, већ је на основу одржане расправе, донео пресуду којом је првостепену пресуду преиначио и тужбени захтев одбио као неоснован. Другостепени суд је сматрао да се обољење посттрауматске епилепсије не може узети у обзир приликом оцене умањења радне способности тужиоца, држећи да је први пут дијагностификовано дана 23.09.1997. године, да због непотпуне документације није било могуће утврдити повезаност између повреда из 1980. године и посттрауматске епилепсије, као ни ток и развој ове болести, те ни када је она добила коначни облик, па је на основу утврђеног о другим оштећењима и заосталим последицама по завршетку лечења у 1982. години, основаним оценио приговор застарелости, применом члана 376. став 1. и 2. Закона о облигационим односима и тужбени захтев одбио као неоснован.

По налажењу Врховног касационог суда, основано се у ревизији указује да је другостепени суд побијану одлуку засновао на погрешној примене материјалног права и неправилном тумачењу правила о терету доказивања. Ако не прихвата чињенично стање утврђено првостепеном пресудом, другостепени суд може да на основу одржане расправе и аутономне оцене доказа и резултата доказивања, утврди другачије чињенично стање од онога које је наведено у првостепеној пресуди, с тим да је дужан да се држи правила прописаних у Закону о парничном поступку, укључујући правила о начину утврђења чињеница, о оцени доказа која мора бити образложена, о обавезној садржини образложења пресуде, на која ревизија одређено указује при истицању да су у поступку пред другостепеним судом учињене битне повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 1. ЗПП. Овде конкретно, другостепени суд је пропустио да цени расположиве медицинске показатеље на начин који одговара смислу и садржини исправа као изведених доказа. У налазу неуропсихијатра Опште болнице у ... од 23.09.1997. године, датом за инвалидску комисију, наведена је дијагноза: посттрауматски церебрални синдром, стање после експлозивне повреде главе и

нагњечења мозга, касна посттрауматска епилесија, релативно добро контролисана. Датим налазом и дијагнозом наведена болест је доведена у везу са повредама насталим у експлозији, а уз то је и квалификована као добро контролисана болест, што имплицира да је од раније присутна и да се контролисано прати. У прилог томе говори и лекарско уверење Дома здравља у ... из фебруара 2011. године, у ком је наведено да је тужилац у периоду од 1990. године имао кризе свести због којих је ургентно третиран, са датом дијагнозом *Epilepsia tarda* и да болест има хроничан карактер. Утврђене чињенице упућују да се код тужиоца развила неуролошка болест посттрауматске епилепсије. То може представљати упориште за закључак да као накнадно настала болест, она у суштини представља погоршање здравственог стања до којег је несумњиво дошло. Повезаност између повреда из 1980. године и посттрауматске епилепсије није искључена. То није учињено ни медицинском документацијом, ни вештачењем, а ни којим другим доказним средством. Зато, неуролошко обољење није ни могло бити мимоиђено са разлога наведених од стране другостепеног суда. На релевантан начин, у поступку је утврђено да сумарно умањење радне способности трајно код тужиоца износи 50%. Према тој чињеници није се могла елиминисати неуролошка болест епилепсије која се развила посттрауматски, попримила хронични облик и као таква је интегрисана у сумарно утврђеном степену умањења радне способности тужиоца.

По оцени Врховног касационог суда, основано се ревизијом указује на погрешну примену материјалног права од стране другостепеног суда, очитовану код чињенично и правно неутемељеног закључка о застарелости потраживања, следом којег је тужбени захтев одбијен као неоснован, без упуштања у оцену о другим важним питањима и висини накнада.

У виду треба имати да оштећени који у време телесне повреде још није почео да привређује, право на накнаду штете за губитак, умањење дохотка у будућности услед губитка или смањења радне способности, проузроковане телесном повредом, може по правилу остварити тек у време када би, према посебним и другим околностима случаја, почео стицати доходак. Ток застаре не почиње пре него што наступи то време. Ово правно становиште утврђено на Саветовању судија Грађанског одељења ВСЈ и судија представника грађанских одељења републичких и покрајинских врховних судова, у фебруару 1970. године, има континуирану примену и после ступања на снагу Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ” бр. 29/1978, закон ступио на снагу 01.10.1978. године). Овај закон у члану 186. прописао је да обавеза накнаде штете сматра се доспелом од тренутка настанка штете. Оштећени тада стиче право да захтева накнаду. У конкретом случају, рок застарелости за потраживање накнаде материјалне штете у виду изгубљене зараде и ренте, није ни почео тећи пре тужиоцевог стицања пунолетства (пунолетан постао ...1984. године) и престанка школовања (у 1985. години).

Изгубљена зарада коју предвиђа став 2. члана 195. као вид материјалне штете постоји јер је у експлозији повређено лице због последица у даљем постало делимично неспособно за рад и трпи штету због губитка зараде коју би остварио да до телесних повреда и нарушења здравља није дошло. У поступку је утврђено да трајна неспособност за рад код тужиоца износи 50%. У обзир су узета његова трајна ограничења. Тужбеним захтевом обухваћени период тражења изгубљене зараде је од 18.09.1994. године до 01.03.2015. године, а ренте почев од 01.03.2015. године па у даљем.

За правилно одлучивање, у смислу правилне примене материјалног права, потребно је да се оценом обухвате важне чињенице о произишлим последицама које су у стицају умањиле радну способност тужиоца са 50 % и у складу са примедбама из овог решења изнова одлучи о жалби тужене. Другостепени суд ће, у поновном поступку, изнова размотрити околности од значаја за доношење одлуке у овој правној ствари на које је указано овим решењем и правилном применом материјалног права донети правилну и закониту одлуку.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци, на основу чл. 406. став 1. и члана 407. став 2. ЗПП.

Председник већа - судија
Божидар Вујичић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић